
L A O N I K O S

(HAKKON)ES

P O S L E D N I
Z Á P A S
B Y Z A N C E

O D E O N

Triballé, s Janem Hunyadim i s králem Paionů. Obcházeli všechny paionské velmože, ponoukali je k tažení proti Mura-dovi, sliboval, že Paionům poskytne dostatek finančních prostředků k tomuto tažení a peníze jim dal také hned poslat. Jan Hunyadi ho v těchto jednáních podporoval, protože měl přátelský vztah k Řekům a byl také Jiřího přítelem.

Byzantský císař Jan vedl v té době válku s Janovem, jejíž příčinou byly galatské poplatky za obchod. Janované obsadili muštvem své největší loď a třináct triér, nalodili na loď asi osm tisíc těžce vyzbrojených vojnů a vypluli proti Byzantiu s úmyslem zničit město. Vedli také tažení proti Skytům sídlícím v okolí Bosporu. Skytové totiž se dostali do sporu s obyvatelem města Kařfa, janovské kolonie na Bosporu, napadli město a odnesli si z něho koňst. Obyvatelé Kařfy poslali k Hadži Gireimu, panovníkovi tanejších Skytů, posly, aby se s nimi dohodli o sporných bodech, ale když nemohli dosáhnout žádoucího výsledku, obrátili se o pomoc do Itálie k Janovanům. Ti považovali pustošení svého města Skyty za nenapravitelnou škodu (jejich neshody s Řeky měly stejnou příčinu) a připravovali tažení proti oběma protivníkům. Janovské loďstvo připlulo k Byzantiu, vyhlásilo městu válku, pak vplulo do Pohostinného moře a zakotvilo v Kařfě. Odtud se Janované vyloďili na Krymský poloostrov a vytáhli z města proti Skytům. Ti viděli, že Janované proti nim táhnou bezstarostně bez jakéhokoli bojového pořádku. Především dne se totiž obrátili k jakési řece a tábořili v těch místech, aniž zabezpečili tábor strážemi, v domnění, že Skytové nebudou tak odvázní, aby podstoupili nebezpečí srážky. Odtud vytáhli proti nepříteli, ale přední šiky vojska nečekaly na zadní voje a postupně je nechávaly stále více vzadu, takže vojsko nemohlo utvořit sevřenou frontu. Skytové napadli v boji přední šiky, obrátili je okamžitě na útek

a pronásledovali je, co jim noby stáčly. Pak narazili na další řady, obrátili také je na útek a dostali se až k zadnímu voji. Když obrátili na útek celé vojsko, zabýjeli všechny a nikoho nešetřili, vraždili každého, na koho narazili. Názivu zůstali jen ti, jimž se podařilo zachránit se v městě.

Když Janované zakončili boj proti skytským nomádům na Bosporu, pluli k Byzantiu. Dorazili do města Galata, které leží v Evropě přímo proti Byzantiu. Po společné poradě o způsobu boje, který by vedl k porážce Byzantia, obsadili loď ozbrojenými posádkami a u přístavu Byzantia se s lodmi přiblížili až k hradbám, aby dobyli města přímo z lodí. Obyvatelé Byzantia se chystali k obraně a statečně bojovali z hradeb proti Janovanům. I když Janované přiřazili lodě těsně k hradbám a pokoušeli se je z nich dobýt, nepodařilo se jim vystoupit na hradby, protože Řekové se hrdinně bránili. Když se jim nepodařilo dosáhnout žádoucího výsledku, odrazili a odpluli do Itálie. Janovská kolonie Galata válčila ještě dlouhý čas s Byzantiem, Řekové i Galatští na sebe hradby a odřízli město od zásobování potravinami i jiným potřebným zbožím. Při útocích se mu podařilo zajmout četné členy janovské lodní posádky a přivést je v poutech k císaři Janovi, který dlel ve svém domě v místě zvaném Xyřilas. Z galatských hradeb jich tak přivedl na tři sta. Poté si císař a Janovští vyměnili poselství ve věci vinic ležících mimo území Galaty a o poplatcích za obchodování. Janovští souhlasili s výší, kterou stanovil císař, dále zaplatili císaři tisíc zlatých za poškození císařské věže, kterou Janovští zasáhli děly, i za škody, které utrpěly dílny na ulici Mese. Zavázali se rovněž, že vztyčí vlajku řeckého císaře.

Řekům se tedy podařilo do jisté míry upravit vztah k Janovanům. Řecký císař Jan poté vypravil poselství k římskému papeži Evženovi, aby s ním uzavřel dohodu o odstra-

nění neshod ve věci víry. Chtěl poznat smýšlení Západu a dozvědět se, zda Římané opravdu mají zájem na dohodě s Řeky a takto jeho poselství dorazilo až ke Germánům. Ti se tehdy sešli v Basileji a jejich názory se lišily od názorů papeže Evžena, proto ho svrhli a sami na koncilu ustanovili a prohlásili papežem Felixe, který patřil u nich k významným mužům. Oba tyto papežové vypravili lodě a pozvali k sobě byzantského císaře Jana, každý z nich stál o to, aby se schůzka uskutečnila u něho, a shodně prohlašovali, že hodlají odstranit důvody neshod. Když dorazily lodě od obou papežů, císař laskavě propustil loďstvo z Basileje s prohlášením, že je vázán jít do Benátek a do ostatní Itálie, protože tam jej pozvali dříve. Císař tedy odjel do Itálie a vzal s sebou příslušníky vysokého kléru a vybrané muže. Po příjezdu do Benátek pokračoval plavbou po řece Pádu do Ferrary, protože se dozvěděl, že tam pobývá papež Evžen. Toto město je vzdáleno asi tři sta stadií od Benátek, vládnou mu vévodové z rodu Este. Je to město bohaté a lidnaté, protéká jím řeka Pád a patří nyní k části říše ovládané Římem. Vévodové města se dostali k moci tímto způsobem:

Tehdy vládl něstu schopný a bystrý muž, jemuž se přihodila tato událost. Jeho manželkou byla dcera vévody z Monterratu, žena krásného vzhledu a do té doby ušlechtilého chování. Zamílovala se však do levobočka svého muže. Chodíval k ní i pozdě večer, v Itálii je takový volnější zvyk, a tu mu jednou jakoby žertem řekla, že se do něho zamílovala. Když to jinoch uslyšel, zachvátila vášnivá láska i jeho a nic nemyslel na to, že ta žena je jeho nevládní matka. Jedna ze služek si všimla jejich milostných schůzek a řekla o nich svému milenci, jež si vévoda velmi oblíbil a velmi si ho vážil. Ten, jakmile se to dověděl, sám si věci všiml a ohlásil ji svému pánovi: „Páne, ať se raději propadnu, než abych viděl, že se v tvém domě dějí takové nepřístojnosti.

Sám jsem viděl, jak se tvá paní spojila v zakázané lásce s tvým nemanželským synem. Zbav se té ženy, nesmí už být tvou manželkou, a pošli pryč i toho mládence.“ — Vévoda se té zprávě velmi podivil a chtěl se o té věci nějakým způsobem sám přesvědčit. Prohlásil, že to chce sám vidět jako očitý svědek. Dal ihned nad lůžkem udělat malý otvor, aby si ho milenci nemohli všimnout, a tak viděl, jak manželka souloží na lůžku s jeho synem. Jakmile se o tom přesvědčil na vlastní oči, poslal ihned pro svou ženu, a když se dostavila, řekl jí: „Ženo, jaký démon tě hnal do takového šílenství, aby ses jako nejhřšnější ze všech žen, o nichž vím, milovala s mým synem? Jak myslíš, že to lze uvést do souladu s naším manželstvím?“ Na to ona odpověděla: „Nemohu popřít, pane, že jsem se takto provinila na našem manželství — je tomu tak. Ale jen já sama jsem vina, jen já jsem si usmyslíla takové hříšné jednání, puzena svým osudem — ani nevím, jak k tomu došlo. Jen já sama jsem mládka zavlekla do hříšné lásky, jen já si zasloužím spravedlivý trest. Na synovi se, prosím tě, nemstí — ten je nevinen.“ Vévoda pak poslal pro syna a ptal se ho, zda jednání, při němž byl přistizen, je správné. Vyděšený mládík nemohl svůj čin popřít a prosil o odpuštění. V mládíkově družině byl muž, který dobře věděl o jejich vzájemné lásce a oběma prokazoval služby. Byl to dvorní šášek, který od počátku podněcoval mladého muže k tomu milostnému vztahu. Vévoda si dal předvolat i jeho a ptal se, proč proti němu osnoval tak hroznou věc. Šášek na to řekl: „Protože jsi svou milenkou učnil dívku, kterou miloval tvůj syn. Proto také on nyní tak jednal právem.“ Syn totiž miloval ve městě dívku, která se ještě ani nestala jeho milenkou. Otec se dověděl, že je velmi krásná, a donutil ji, aby mu byla po vůli. Proto podporoval šášek lásku mladého muže k otcově manželce. Když vévoda záležitost vyšetřil, dal useknout hlavu synovi, manželce i šáškoví. Takové ne-

štěstí postihlo vládcе Ferrary, ale zakrátko se oženil s decerou ligurského vévody a utěšoval se nad svým osudem veselým a nevázaným životem.

Když řecký císař přišel do Ferrary k římskému papeži, který tam po příchodu z Říma pobýval (původem pocházel z Benátek), požádal jej o pomoc při řešení neshod s Germány. Sešli se k rozhovoru, důkladně projednávali rozdíly ve svých názorech a uvažovali o řešení, které by nejlépe vyhovovalo oběma stranám. Z Ferrary odjeli do hlavního města Toskány Florencie, velkého a bohatého města, nejkrásnějšího z italských měst.

Toskána začíná u města Perugia, na pravé straně souso-dí s bohatým městem Bolognou a táhne se až k městu Lucca. Lucca a Perugia jsou svobodná města a kloní se k demokratickému zřízení. Florencie je nejbohatší město po Benátkách, její obyvatelé se zabývají obchodem a zemědělstvím. Zdá se, že mužové tohoto města vynikají nad ostatní svou bystrotou a že mají znamenitě úspěchy v každém podnikání. Mají takovéto správní zřízení: existuje u nich rada pěti set, která hlasuje o záležitostech města, do její kompetence patří rozhodování o válce a míru a zahraniční politika. Tato rada má k ruce dva cizince, které obec povolává, aby rozhodovali v soudních příp. Jednoho z nich ustanovují jako soudce v zločinech proti státu, druhého pověřují rozsuzováním ostatních pří, které se týkají správních záležitostí. Tyto muže povolávají odjinud, protože jejich vlastní spoluobčané by se v soudních řízeních mohli přiklánět k jedné z obou stran. Volí si dále výkonné úředníky pro záležitosti obce a takzvaného „vlajkonoše“ na dobu tří měsíců. Ti spravují majetek, finance i příjem města. Přijde-li poselství se zprávou o vypovězení války nebo o mírové nabídce, předloží věc radě pěti set. Tyto úředníky vybírají z lidu, jsou to obyczější lidé a řemeslníci. V tomto městě má každý cizinec možnost stát

se občanem, pokud přispěje k obecnímu majetku částkou podle rozhodnutí obce. Jakmile rada dospěje k nějakému rozhodnutí, přenechává už zvoleným úředníkům, aby je uskutečnili, jak nejlépe a nejvhodněji uváží. Pro takové zřízení se rozhodla téměř všechna toskánská města, Perugia, Lucca, Arezzo i Siena.

Sem tedy přišli Řekové a delší dobu jednali s papežem o rozdílech ve víře, k jaké nejlepší formulaci by mohli dojít. Posléze došli k dohodě a shodně formulovali, v čem se dříve rozcházel, v tom smyslu, že oba národy jsou téhož smýšlení a že nechtějí zavádět žádné nové názory. Dali dohodě i písemnou formu, a berouce si svatě za svědky, prohlásili, že žádá z obou stran nevnese do víry nějaké novoty. Římský papež si pak z Řeků vybral dva nejvýznamnější muže, spřátelil se s nimi a získal si jejich přátelství tím, že jim prokazoval největší poctu, jmenoval je kardinály, to jest jakýmiisi velmoži ve víře. Tyto kardinály v počtu asi třiceti usazuje na nejbližším území, stávají se pak jeho druhy a rádci. Poskytují jim dostatečný důchod a podle svého úsudku každému i půdu, z níž by mohli mít peněžní zisk, některý větší, jiný menší. Mezi ně si vybral i dva Řeky, Bessariona z Trapezuntu, arcibiskupa nikajského, a Isidora, metropolitu sarmatského. Ti mu pomáhali a spolupracovali s ním při řešení rozporů s Řeky. O Bessarionovi vím, a také se o tom zmíním, že přirozenou inteligencí daleko vynikal nad Řeky, kteří z tohoto hlediska byli proslulí, a měl vynikající úsudek ve všech záležitostech, které řešil. Ani svou moudrostí nezástával za žádným z Řeků a Římanů. Oblíbil si jej římský papež Mikuláš a později mu svěřil do správy bohaté město Bolognu.

Ve městě tehdy vypukly rozbroje a povstalci se dostali navzájem do rozporů, Bessarion se v té situaci projevil jako výjimečný člověk. Město Bologna vyniká v Itálii blahoby-

tem a bohatstvím a nezůstává v tom nikterak za předními městy. Navíc je zdobí pěstování vzdělaností, v tom se řadí mezi přední italská města. Také Isidoros byl proslulý a byl i vlastencem, později byl zajat v Byzantiu barbary při obraně vlasti. Tyto dva muže, kteří se těšili vážnosti u Řeků, si tehdejší papež Evžen vybral jako spolupracovníky v jednání s Řeky a došel s nimi k dohodě. A když její pak řecký císař požádal o poskytnutí pomoci potřebné pro ochranu Byzantia, papež slíbil, že nadále mu bude říše císaře a Řeků ležet na srdci, že souhlasí s výpravou Patonů a Germanů proti Turkům a že nepovolí v tom, aby je k takovému tažení podněcoval, protože je nakloněn Řekům a ostaním (jejich souvěrcům). Když papež přijal tyto podmínky, řecký císař se vydal na cestu do byzantské říše. Když se však Řekové vrátili domů, prohlásili, že nebudou dohodu dodržovat, naopak se ukázalo, že o žádnou dohodu s Římany nestojí. Papež poslal do Byzantia k Řekům některé moudré muže, aby jednali s těmi řeckými mysliteli, kteří nebyli ochotni přijmout dohodu, k níž došlo v Itálii, například s Markem, biskupem efezským, který vůbec neuznával svrchovanost latinského dogmatu, a se Scholariem, který v té době vynikal mezi Řeky moudrostí. Ti však v disputacích neměli úspěch a vrátili se do Itálie s nepořízenou.

Evžen se zanedlouho vrátil do Říma za pomoci Benátčanů, kteří v té době vedli úspěšně válku s ligurským vévodou. Benátčané získali jako velitele Liguřana jménem Carmagnola, švagra ligurského vévody, a světili mu své vojsko. Carmagnola převzal armádu i tolik lodí, kolik mu jich Benátčané mohli na jeho žádost osadit posádkou, a táhl s přehotou a asi se sedmdesáti lodmi, které byly opatřeny děvečnými věžemi, po řece Pádu proti milánskému vévodovi Filipovi. Jeho vojevůdcem byl Nicolo zvaný Malý, vynikající bojovník a přední válečník. Benátčané v té válce dlouho ví-

těžili v bojích, které probíhaly u takzvaného Strážního jezera. Nicolo Malý dorazil do města Brescia a Carmagnola je chtěl dobýt obléháním. Posádka města po nějaký čas odolávala, ale nakonec upadla do takové tísně, že jedla myši a lasičky, ale Liguřané snášeli tyto hrůzy, protože se nechtěli vzdát. Takový odpor kladla strana Guelfů, která vládla ve městě. Zjistil jsem, že celá Itálie je rozdělena mezi dvě strany, mezi Guelfy a Ghibellini. Nepodařilo se mi však dozvědět se od nikoho, jakým způsobem se rody a města po celé Itálii rozdělily mezi tyto dvě strany do té míry, že upadly do vzájemného nepřátelství a jsou zcela odlišného smýšlení, a nevím, z čeho tyto různé vznikly. Proto o tom nemohu říci nic spolehlivého a nemohu ani předložit nic jistého na základě vlastní domněnky. Liguřané a Janované se přiklonili ke Ghibelliniům, Benátčané, Řím a Marka se přidaly ke straně Guelfů. Toskánsko s Basilicaton táhnoucí se až k Lapygii je rozděleno mezi obě strany, část straní Guelfům a část Ghibelliniům, někdy lze dokonce i v témž městě sledovat rozpory a boj obou stran. Myslím, že právě proto v Itálii dochází k převratům.

V té době si také Padovští vybrali vůdce jménem Marsilio z rodu Carrarů a chystali se předat mu město. Také město Padova je velké a bohaté, jeho obvod měří asi sedmdesát stadií. Městem protéká řeka Brenta, která obtéká město ze všech stran, a proto je dobře chráněno. Když si Padovští vybrali Marsilia, stanovili den, kdy se má ujmout svého místa. Silná bouře, která se strhla, mu však zabránila dostavit se ve smluvený den. Jeden ze spiklenců, když se jeho spojence nedostavil, dostal o sebe strach a ohlásil chystanou zradu, a to tak, že se osobně dostavil s udáním. Jakmile se to druhá strana dozvěděla, zajistila bezpečnost města co nejnějším strážemi. Pak si počkali na Marsilia v místě, kudy měl přijít do města, a zajali ho. Ve městě pobili asi sto mužů i s jejich ženami a zabili také samotného Marsilia.